

SCI-CONF.COM.UA

SCIENCE AND TECHNOLOGY: CHALLENGES, PROSPECTS AND INNOVATIONS

**PROCEEDINGS OF VI INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
JANUARY 29-31, 2025**

**OSAKA
2025**

SCIENCE AND TECHNOLOGY: CHALLENGES, PROSPECTS AND INNOVATIONS

Proceedings of VI International Scientific and Practical Conference

Osaka, Japan

29-31 January 2025

Osaka, Japan

2025

UDC 001.1

The 6th International scientific and practical conference “Science and technology: challenges, prospects and innovations” (January 29-31, 2025) CPN Publishing Group, Osaka, Japan. 2025. 491 p.

ISBN 978-4-9783419-4-5

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Science and technology: challenges, prospects and innovations. Proceedings of the 6th International scientific and practical conference. CPN Publishing Group. Osaka, Japan. 2025. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/vi-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-science-and-technology-challenges-prospects-and-innovations-29-31-01-2025-osaka-yaponiya-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: osaka@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2025 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2025 CPN Publishing Group ®

©2025 Authors of the articles

КОРУПЦІЯ В УКРАЇНІ: ФОРМИ, ПРИЧИНИ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ

Шиделко Анна Володимирівна

к. соц. н., доцент,
доцент кафедри загальної та соціальної психології,
Навчально-науковий інститут управління, психології та безпеки,
Львівський державний університет внутрішніх справ

Скочиляс Наталія Володимирівна

здобувачка вищої освіти 2 курсу, спеціальності 081 «Право»
Навчально-науковий інститут права та правоохоронної діяльності
Львівський державний університет внутрішніх справ

Анотація. Стаття присвячена аналізу корупції в Україні, її формам, причинам та наслідкам для суспільства й економіки. Визначено основні форми корупції: хабарництво, конфлікт інтересів, торгівля впливом та неправомірна вигода. Розглянуто об'єктивні та суб'єктивні чинники, що сприяють поширенню корупції, зокрема перехід до нової державної структури, економічна криза, тіньова економіка, зміна системи цінностей та нормалізація корупції в суспільстві. Наведено сучасні приклади корупційних схем, які негативно впливають на економічний розвиток та соціальну справедливість. Висвітлено наслідки корупції, такі як зниження податкових надходжень, неефективне використання державних ресурсів, поглиблення соціальної нерівності та підриг довіри до державних інституцій. Наголошено про необхідність комплексних заходів для боротьби з корупцією, включаючи правові реформи та зміни в системі суспільних цінностей.

Ключові слова: корупція, причини, наслідки, економіка, соціальна нерівність.

Проблема корупції є однією з найактуальніших в Україні, адже вона гальмує розвиток держави. Корупція перешкоджає економічному зростанню

країни, підриває довіру до державних інституцій та створює несприятливі умови для ведення бізнесу. Системна корупція підриває верховенство права, особливо у сферах пов'язаних з правоохоронними органами та публічними фінансами. Окрім того, вона сприяє концентрації ресурсів в руках вузького кола осіб, що створює соціальну нерівність. Дослідження причин і наслідків корупції є ключовими для пошуку ефективних заходів її мінімізації та для впровадження реформ в Україні.

Законодавство України визначає корупцію, як використання особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, своїх службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди для себе чи для інших осіб, а також обіцянку чи пропозицію такої вигоди [1; Ст. 1 п. 6].

Основними елементами корупції є: зловживання довіреною владою, тобто використання владних повноважень в приватних цілях; майнова або немайнова вигода; можливість виникнення у будь-якому секторі.

Існує два види корупції: велика корупція – зловживання високопосадовців, розкрадання бюджетних коштів; побутова корупція - щоденна корупція між публічними службовцями та громадянами.

В Україні можна виділити такі форми корупції, а саме:

- хабарництво – отримання посадовою особою або передача посадовій особі хабаря з корисливих мотивів всупереч закону;
- конфлікт інтересів – це ситуація, за якої посадова особа має особистий інтерес при виконанні своїх обов'язків, який не завжди тягне за собою незаконні діяння, але може стати причиною їх виникнення;
- торгівля впливом – це практика застосування власного авторитету або зав'язків з впливовими особами задля здобуття привілеїв або спеціального ставлення до когось, зазвичай за певну винагороду;
- неправомірна вигода – це спосіб отримання посадовою особою вигоди, яка не відповідає її посаді або повноваженням, за умови, що це не є хабарем.

Перелічивши означені форми корупції, розуміємо, що перелік варто ще доповнити, тому сюди ще віднесемо: *лобізм* (вплив на прийняття рішень органами влади в інтересах окремих осіб або груп, що може бути законним або незаконним залежно від обставин), *фаворитизм* (надання переваги певним особам або групам без об'єктивних підстав, що може призвести до дискримінації інших), *непотизм* (надання переваги родичам або близьким особам при прийнятті на роботу або просуванні по службі), *кронізм* (в народі «кумівство», призначення на посади осіб, які є друзями або союзниками посадової особи, незалежно від їхньої кваліфікації), *протекціонізм* (надання переваг певним особам або компаніям, часто шляхом конкуренції, що може призвести до неефективного використання ресурсів), *зловживання посадою* (використання службового становища для отримання особистої вигоди або для шкоди іншим особам), *підкуп* (надання або отримання неправомірної вигоди з метою вплинути на рішення або дії посадової особи), *використання службового становища* (використання посадових повноважень для досягнення особистих цілей або вигоди), *незаконне збагачення* (отримання майна або коштів, джерело походження яких не може бути обґрунтоване законними доходами), *порушення етики* (дії посадової особи, які порушують моральні або етичні норми, навіть якщо вони не є незаконними), *зловживання довірою* (використання довіри, наданої посадовою особою, для досягнення особистих вигод або шкоди іншим), *порушення законодавства* (дії посадової особи, які порушують закон, навіть якщо вони не є корупційними за своєю суттю), *порушення прав людини* (дії посадової особи, які порушують основні права та свободи людини, навіть якщо вони не є корупційними за своєю суттю), *порушення службових обов'язків* (недотримання посадовою особою своїх службових обов'язків, що може призвести до негативних наслідків для суспільства) тощо. Кожна з окреслених форм підриває довіру до державних інституцій, сприяє соціальній нерівності та гальмує економічний розвиток країни. Розуміння та ідентифікація цих форм корупції є важливим кроком у розробці ефективних заходів для їхнього запобігання та подолання.

Попри численні реформи та зусилля щодо боротьби з корупцією, країна продовжує стикатися з різноманітними проявами цього явища, про що свідчать сучасні приклади корупції в Україні, які включають резонансні справи щодо розкрадання бюджетних коштів, зловживань посадовцями високого рівня та неправомірних дій на митниці. Наприклад, за даними Національного агентства з питань запобігання корупції, однією з найбільших корупційних схем останніх років стало розкрадання державних коштів через тендери на ремонт інфраструктури. Також відомими є справи щодо митних махінацій, де через недооцінку вартості імпортованих товарів бюджет недоотримав мільярди гривень [2].

Корупція виникає з певних причин, а під причинами корупції розуміють конкретні обставини, через які виникають та здійснюються корупційні правопорушення [3, с. 370]. Можна виділити такі причини виникнення корупції, як: недостатня політична рішучість у боротьбі з корупцією; пасивність суспільства, що призводить до зловживання владою чиновниками; недоліки судової системи; відсутність ефективної системи покарання за хабарництво; зручність для багатьох підприємців та звичайних громадян розв'язання проблем за допомогою хабарництва тощо.

На жаль, корупція в Україні є досить поширеним явищем, про що свідчить місце України в міжнародних рейтингах сприйняття корупції. За даними Індексу сприйняття корупції від Transparency International на 2023 рік, Україна отримала 33 бали зі 100 можливих, посівши 122-ге місце серед 180 країн [4]. Така поширеність зумовлена низкою об'єктивних і суб'єктивних обставин.

До об'єктивних чинників виникнення корупції в Україні варто віднести:

- *перехід до нової державної структури та руйнування старої системи.* Тому, що із занепадом радянської системи управління зникли партійні комітети, які раніше відігравали основну роль у державному управлінні, далі почалося формування нової вертикалі влади, яка лише частково стабілізувалася після прийняття Конституції України, однак, часті реорганізації центральних

органів, таких як міністерства, призводять до постійної нестабільності, що сприяє зростанню корупції;

- *розподіл державної власності*, тому що з моменту незалежності розпочалася приватизація державних підприємств через оренду, створення акціонерних товариств і продаж активів, такий процес нерідко супроводжується корупцією, пов'язаною з оцінкою та передачею майна новим власникам;

- *економічна криза*, розуміємо, що впродовж років незалежності спостерігається зниження виробництва та скорочення обсягів продукції, що підвищує потребу підприємств у кредитах і дотаціях, тому через часті звернення до чиновників за підтримкою зростає ймовірність корупції, оскільки чим гірша економічна ситуація, тим глибше корупція проникає в суспільство;

- *тіньова економіка*, тут незареєстрована економічна діяльність становить значну частку ВВП України, що супроводжується підкупом державних службовців для забезпечення її функціонування;

- *недофінансування бюджетної сфери*, розуміємо, що зменшення державних асигнувань на бюджетну сферу та затримки з виплатами зарплат для працівників цього сектора можуть сприяти тому, що державні службовці будуть більш схильні брати хабарі;

- *неповне правове регулювання*, адже проблеми із законодавством стимулюють керівників підприємств до підкупу службовців для уникнення штрафів та податкового тиску;

- *монополія державних послуг*, в українському суспільстві багато послуг надаються тільки державними структурами, що ставить громадян у повну залежність від чиновників, які створюють перешкоди для прискореного розв'язання питань.

Суб'єктивними чинниками поширення корупції є:

- *зміна системи цінностей*, зміна історичних подій продукує відхід від старих моральних норм і правил, а недостатньо сформована нова система призводить до втрати моральних орієнтирів у суспільстві. Втягнення посадовців у корупційні схеми створює атмосферу, в якій звичайні службовці

починають виправдовувати власні корупційні дії прикладом керівництва;

- *відсутність єдиного ідеологічного контролю*, адже із розвитком плюралізму у суспільстві зменшується неформальний контроль за поведінкою службовців, що робить їх більш схильними до корупції;

- *нормалізація корупції*, ментальність українського народу сприймає корупцію, як частину повсякденного життя, як культурна норма, і це створює психологічний бар'єр для протидії корупції на особистісному рівні.

За результатами соціологічного опитування «Корупція в Україні 2023: розуміння, сприйняття, поширеність» корупція входить у найбільші три суспільні проблеми [5]. З означеного, констатуємо, що наслідки корупції є надзвичайно серйозними та викликають занепокоєння в громадян, адже це завдає непоправної шкоди державі та суспільству.

До наслідків корупції відносять: неефективність корупційних фінансових потоків з погляду економіки держави; зменшення податкових надходжень та нераціональне розподілення й витрачання державних фінансів та ресурсів; випадки привласнення податків службовцями податкових органів; втрати часу через створення штучних перепон, що загалом знижує результативність державних установ; фінансова руйнація приватних підприємств; падіння інвестицій у виробничий сектор, що уповільнює економічне зростання; погіршення якості державних послуг; нецільове використання міжнародної допомоги країнам, що розвиваються, через що суттєво знижується її користь; неефективне використання людського потенціалу: замість продуктивної діяльності громадяни спрямовують зусилля на корупційні схеми; поглиблення соціальної нерівності; зростання організованої злочинності, де кримінальні групи перетворюються на мафіозні структури; втрата політичної легітимності влади; зниження рівня суспільної моралі.

Висновки. Корупція в Україні є глибоко вкоріненою проблемою, яка завдає значної шкоди суспільству та державі. Вона послаблює економіку через втрати податкових надходжень, знижує ефективність державних інституцій, уповільнює темпи економічного зростання та призводить до знищення малого

бізнесу. Крім економічних наслідків, корупція тягне за собою руйнацію моральності суспільства, сприяє соціальній нерівності та підриває довіру до органів влади. З поширенням тіньової економіки та недостатністю правових реформ корупція продовжує гальмувати розвиток України, створюючи перепони для іноземних інвестицій та впровадження необхідних реформ. Ефективна боротьба з корупцією вимагатиме комплексних заходів, що мають охоплювати як правові реформи, так і зміни в системі цінностей суспільства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про запобігання корупції» № 1700-VII від 14.10.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.
2. Офіційний портал Національного агентства з питань запобігання корупції. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/>.
3. Литвак О. М. Державний контроль за злочинністю (кримінологічний аспект) : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2001. 370 с.
4. Індекс сприйняття корупції 2023. URL: <https://cpi.ti-ukraine.org/>.
5. Національне агентство з запобігання корупції «Корупція в Україні 2023: розуміння, сприйняття, поширеність». URL: <https://nazk.gov.ua/pdfjs/?file=/wp-content/uploads/Pages/6d/d3/6dd38fb3f075f3338062fdf6d101d81450a157e0380c9efa21935ccd6a5d35576849902.pdf>.